

Prednosti i ograničavajući faktori primjene sportske rekreacije u parku prirode

---

Posejpal, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:866121>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

KINEZIOLOŠKI FAKULTET

(studij za stjecanje visoke stručne spreme

i stručnog naziva: magistar kineziologije)

Jelena Posejpal

**PREDNOSTI I OGRANIČAVAJUĆI
FAKTORI PRIMJENE SPORTSKE
REKREACIJE U PARKU PRIRODE**

(diplomski rad)

Mentor:

doc.dr. sc. Drena Trkulja Petković

Zagreb, rujan 2017.

PREDNOSTI I OGRANIČAVAJUĆI FAKTORI PRIMJENE SPORTSKE REKREACIJE U PARKU PRIRODE

Sažetak

Suvremeni način života u gradu kod brojnih ljudi stvara težnju za odlaskom i bijegom u što ljepše prirodno okruženje. Upravo zato Park prirode Lonjsko polje svojim prirodnim ljepotama i netaknutom prirodom pruža čovjeku mogućnost boravka u prirodi uz turističke i sportsko rekreativne sadržaje. Stoga se u radu prikazuju mogućnosti primjene sportsko rekreacijskih sadržaja u parku prirode. Pored pojašnjenja pojma parka prirode, prikazuju se resursi s kojima raspolaže Lonjsko polje, te izrađuje kvalitetan plan i program sportsko rekreacijske ponude.

Ključne riječi: sportsko rekreacijski sadržaji, turizam, park prirode Lonjsko polje, plan i program sportsko rekreacijske ponude

BENEFITS AND LIMITATIONS OF THE APPLICATION OF SPORTS RECREATION IN THE NATURE PARK

Summary

Modern life in the city in many people creates a tendency to go and escape to the beautiful natural surroundings. That's why Nature Park with his natural beauty and pristine nature gives man possibility to enjoy in nature with tourism and sports and recreational facilities. The purpose of this graduate work is to show the possibilities of using sports and recreation in the nature park. Therefore, in addition to clarifying the concept of the nature park, display resources with which to dispose, draw up a reasonable plan and program of sports and recreational offerings. It is of great importance for the future preservation of unpolluted natural environment.

Key words: sports and recreational facilities, tourism, Natural Park, plan and program of sports and recreational offer

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. CILJ RADA	3
3. POJAM PARKA PRIRODE.....	4
3.1. Park prirode Lonjsko Polje	4
4. SPORTSKA REKREACIJA.....	13
4.1. Sportska rekreacija u Parku prirode Lonjsko polje	14
5. POVEZANOST TURIZMA I SPORTA	16
6. PLAN I PROGRAM	17
6.1. Ponuda sportsko rekacijskih sadržaja na području Parka prirode Lonjsko polje	17
6.1.1. Pješačke staze	18
6.1.2. Biciklističke rute	27
6.1.3. Vožnja brodom	41
6.1.4. Kanuing u Lonjskom polju.....	43
6.1.5. Promatranje ptica.....	44
6.1.6. Jahanje	49
6.1.7. Kampiranje	50
6.1.8. Rekreativski ribolov	52
7. PRIJEDLOG ZA PROŠIRENJE SPORTSKO REKREACIJSKE PONUDE PARKA PRIRODE LONJSKO POLJE	53
7.1. Hiking	53
7.2. Višednevni izlet po Parku prirode Lonjsko polje	54
7.3. Team building.....	56
7.4. Vožnja kočijom.....	57
7.5. Škola u prirodi	58
8. ZAKLJUČAK	59
9. LITERATURA	60
ILUSTRACIJE	61

1. UVOD

Čovjek se u današnje vrijeme sve više koristi svojim intelektualnim sposobnostima a sve manje fizičkom aktivnošću, te svoje slobodno vrijeme, u većini slučajeva, provodi pasivno, sjedeći pred televizorom, računalom ili u kafiću. Nema velikih tjelesnih naprezanja jer se rad obavlja u statičkom položaju ili stojeći ili sjedeći, bez korištenja velikih i srednjih mišićnih grupa. Danas, rekreacija postaje sve važnija, a razlog tomu je suvremeni način života i rada u kojem se čovjek sve manje kreće.

Mnogi ljudi se rekreativno bave sportom, jer su uvidjeli pozitivne značajke bavljenja sportom. Fizička aktivnost i rekreacija ključna je za održavanje zdravlja i radne sposobnosti, a tjelesno vježbanje ima pozitivan utjecaj ne samo na estetski izgled tijela, nego i na funkcionalne sposobnosti kardiovaskularnog, respiratornog i živčanog sustava.

Kada je 2000. godine zajedničkom suradnjom društava, Deutsche Investitions und Entwicklungsgesellschaft mbH (DEG) i Tourism Development Competence Center (TDCC), Europske zaklade za zaštitu prirode, EURONATUR-a, Hrvatskog ekološkog društva i Javne ustanove Park prirode Lonjsko polje, izrađen Masterplan za turizam – Regionalni koncept za Lonjsko polje / Posavina, citiran je ravnatelj Javne ustanove Park prirode Lonjsko polje Goran Gugić. Ravnatelj Gugić u uvodnom dijelu je napisao (2000:5): „*Svjetska unija za zaštitu prirode, IUCN, izabrala je Park prirode Lonjsko polje kao ogledni primjer planiranja zaštite prirode u ruralnim područjima zemalja srednje i istočne Europe. Zašto? Jednostavno zbog jasne vizije uprave parka kako voditi i razvijati Lonjsko polje. Upravi parka u ovom je trenutku najzahtjevniji izazov uvjeriti druge korisnike u opravdanost te vizije i pridobiti ih za njezino ostvarivanje. U Lonjskom polju žive ljudi koji su kao poljoprivrednici – stočari, šumari, ribiči, vatrogasci, vodiči, nadzornici, lovočuvari, članovi kulturno-umjetničkih društava, đaci, izviđači, ugostitelji – sve svjesniji da aktivno sudjeluju u očuvanju ovoga jedinstvenog krajobraza. Dosadašnje viđenje bilo je usredotočeno na očuvanje identiteta, kulturne i prirodne baštine srednje Posavine, kao i na održavanje ekoloških procesa ključnih za funkcioniranje našega parka. Sada je uz pomoć Vlade SR Njemačke dopunjeno pogledom na razvoj turizma. Za sve nas to je važan iskorak, kojim*

prelazimo na pitanje ključno za ljude koji žive u parku, za korisnike i za upravu: kako održivo i razumno upotrebljavati ovo posavsko blago, a da stanovnici parka ovdje prepoznaju svoju budućnost? Pažljivo razmislite o značenjima riječi održivo i razumno, koje su ključne pri obavljanju turističke djelatnosti u zaštićenu području. Za domaće ljude, stanovnike parka, preveo bih to ovako: Iz blaga Lonjskoga polja preuzeli ste svatko svoj djelić od predaka. Čuvajte ga svojim znanjem i marnim radom i ostanite čvrsto pri tome jer to je vaša osnovica. A kamate? Kamate – i to dosta visoke – mogli biste ostvarivati svojom turističkom ponudom. Ali pazite: samo kamate! Neće biti dobro budete li mislili da bi samo turistička ponuda mogla biti vaša osnovica! Uprava parka prepoznala je potencijal dobro osmišljena održivog razvoja turističke ponude i je aktivno sudjelovala u izradi Masterplana za turizam. Sada je na svima nama da se vizija iz naših glava pretoči u naše ruke i postane stvarnost u našim očima”. (Do tada je Lonjsko polje bilo ne razvijeno, bez turističkih kapaciteta i vizije lokalnog stanovništva za njegov razvoj. Zadaća Ustanove uspješno je obavljena i do danas su ciljevi i smjernice razvoja iz Masterplana za turizam ugrađivani u sve strateške dokumente upravljanja Parkom prirode Lonjsko polje i dokumente jedinica lokalnih samouprava.

Park prirode Lonjsko polje najveće je zaštićeno močvarno područje ne samo u Hrvatskoj već i u cijelom Dunavskom području. Svi sadržaji koji se nude trebaju se bazirati na aktivnostima u prirodi uz poštivanje strogih kriterija koji vrijede unutar Parka prirode. Ovaj rad će stoga prikazati mogućnosti provedbe nekih sportsko rekreacijskih sadržaja u Parku prirode, vodeći računa o aktualnom stanju.

2. CILJ RADA

Cilj ovoga rada je analizirati i prikazati mogućnosti primjene sportsko rekreacijskih sadržaja u parku prirode. Stoga će se pored pojašnjenja pojma parka prirode, na primjeru Lonjskog polja, prikazati resursi s kojima se raspolaže, te izraditi kvalitetan plan i program sportsko-rekreacijske ponude aktivnosti.

3. POJAM PARKA PRIRODE

Pod pojmom parka prirode se misli na zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti, ali je liberalnija kategorija zaštite od nacionalnog parka, kako po kriteriju očuvanosti, tako i režimu zaštite, odnosno korištenju. Parkovi prirode obuhvaćaju veće prirodno područje koje može biti dijelom kultivirano, a posjeduje naglašene ekološke, estetske, turističke i rekreativne vrijednosti.

U Hrvatskoj je 11 parkova prirode: Biokovo, Žumberak-Samoborsko gorje, Velebit, Medvednica, Papuk, Učka, Telaščica, Vransko jezero, Kopački rit, Lonjsko polje i Lastovsko otočje.

3.1. Park prirode Lonjsko Polje

Park prirode Lonjsko polje najveće je zaštićeno močvarno područje sa svojom površinom od 50. 650 ha, ne samo u Hrvatskoj već i u cijelom Dunavskom slijevu. Ime nosi još od vremena kad je latinski bio svakodnevni govor - "Aqua Longa" što je kasnije postalo Lonja. Lonjsko polje je dio doline između rijeke Save i Moslavačke gore, djelomično uz rijeku Lonju (slika 1.).

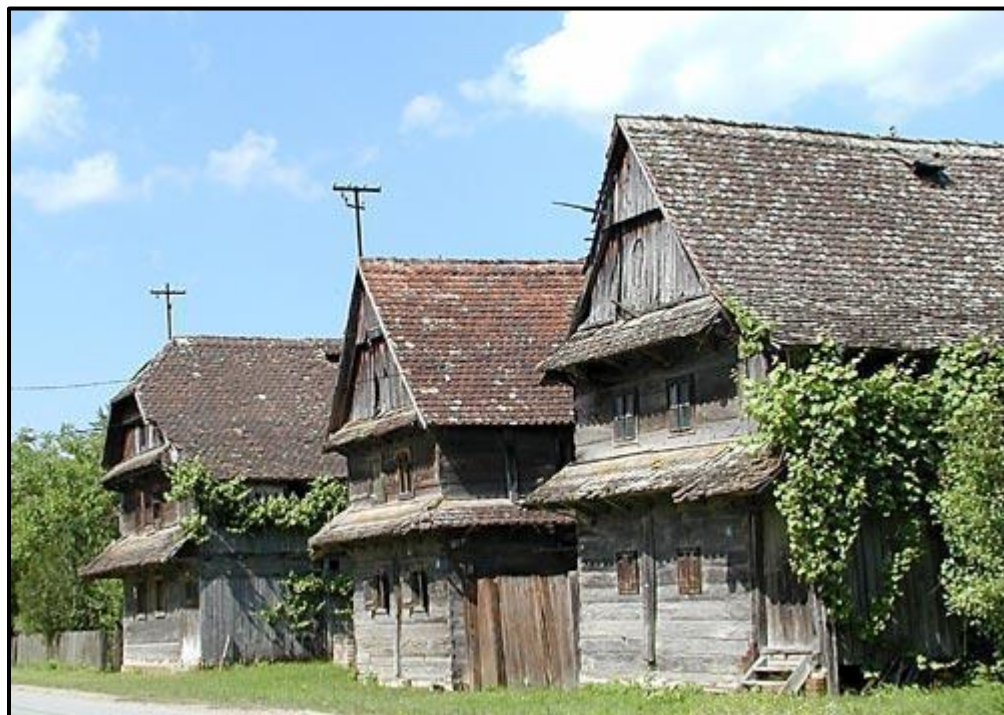

Slika 1. Park prirode Lonjsko polje

(preuzeto s: https://hr.wikipedia.org/wiki/Park_priode_Lonjsko_polje)

Park priode Lonjsko polje obuhvaća površinu od 50.650 ha. Ističe se velikim bogatstvom biljnog i životinjskog svijeta, a zanimljiva je i arhitektura posavskih drvenih kuća, koje su zbog svoje ljepote, očuvanosti i brojnosti pravi spomenik graditeljske baštine (slika 2.).

Slika 2. Drvene kuće u parku priode Lonjsko polje

(preuzeto s: https://hr.wikipedia.org/wiki/Park_priode_Lonjsko_polje)

Osnovne karakteristike parka su periodične poplave, koje se najčešće događaju u proljeće i jesen. Uzrokovane su dinamikom lijevih pritoka rijeke Save - Lonje, Pakre, Velikog i Malog Struga te Une. Snažni vodeni valovi iz Alpa i Dinarskog gorja dižu razinu vode Save i do deset metara.

Na službenim stranicama Parka priode Lonjsko polje (<http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>) nalaze se pravila ponašanja, te ih se mora pridržavati da se očuva ta raznolikost. Neka od njih su:

- zatvaranje vrata ograda na ulazu u polje

- promatranje životinja u Parku mora se provoditi tiho i mirno – ne smije ih se loviti i tjerati ili uznemirivati na bilo koji drugi način
- ne smije se trgati i sakupljati cvijeće i ostalo bilje
- otpatke skupiti i odložiti u predviđena mjesta
- poštivati privatnost stanovnika Lonjskog polja
- ne ulaziti motornim vozilima u područje retencije (polje iza nasipa)
- ne kretati se izvan staza i putova
- strogo zaštićene ornitološke rezervate (Rakita, Krapje dol) posjećuje se uz prethodnu najavu Upravi Parka – posjeti tim područjima dopušteni su istovremeno samo manjim grupama, i to u nazočnosti zaposlenika Parka.

Hidrološke i geomorfološke osobine uvjetuju veliku raznolikost staništa, a time i izuzetno veliku bioraznolikost Lonjskog polja. Zbog toga se ovdje mogu pronaći gotovo sve europske biljke vlažnih i močvarnih staništa (preko 550 vrsta). Tu rastu i rijetke biljke poput raznorotke (*Marsilea quadriifolia*) koja je dio zaštitnog znaka Parka prirode (slika 3.).

Slika 3. Marsilea quadriifolia (raznorotka)

(preuzeto s: <http://www.plantea.com.hr/cetverolisna-raznorotka/>)

Park prirode Lonjsko polje je, također, jako bitan zbog svoje raznolike faune. Lonjsko polje je važno gnjezdilište (naročito ptica močvarica), zimovalište i obitavalište brojnih ptičjih vrsta. Park prirode Lonjsko polje predstavlja jedno od najvažnijih područja za ptice u Hrvatskoj sa 250 zabilježenih ptičjih vrsta (od čega 134 gnjezdarice). Godine 1989. Park prirode Lonjsko

polje je stavljen na popis Područja važnih za ptice - **IBA područja** (*Important Bird Area*). Za europske i svjetske razmjere ovako velika zastupljenost ptica na relativno malom prostoru od 506 km² daje sliku vrlo bogate ornitofaune. Od toga je 113 vrsta ptica koje ovdje obitavaju su ugrožene na nacionalnom nivou , 79 vrsta je ugroženo na Europskom nivou, 227 vrsta je zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode Republike Hrvatske, 133 vrste su zaštićene međunarodnim konvencijama (Bernska, Bonsel, Wild Birds Directive).

Bijele rode, žličarke, razne čaplje, orlovi štekavci i kliktaši, te mnoge ptice selice koriste velike pašnjačke površine tražeći hranu. Na slijedećoj slici se nalazi jedna od nabrojanih ptica, a to je **žličarka** (*Platalea leucorodia*) (slika 4.).

Slika 4. Žličarka (*Platalea leucorodia*)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/promatranje_ptica.html)

U Parku prirode se nalazi selo Čigoć, koje se još naziva *europsko selo roda*. Selo u kojem živi više bijelih roda nego ljudi (slika 5.).

Slika 5. Bijele rode u selu Čigoć

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/promatranje_ptica.html)

Čak dva područja unutar Parka, **Krapje dol** i **Rakita**, proglašeni su posebnim ornitološkim rezervatima (posebno zaštićene oaze).

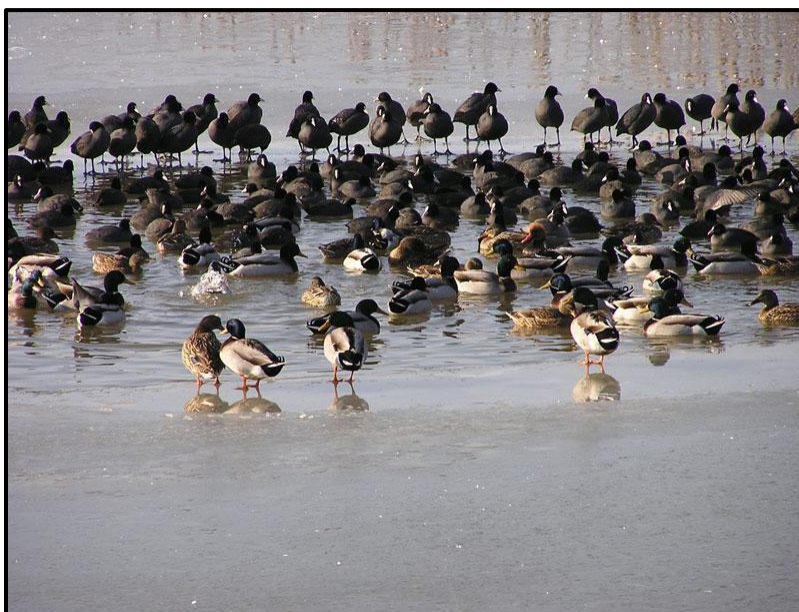
Krapje Đol je 1963. godine proglašen ornitološkim rezervatom, a nalazi kod sela Drenov Bok. Zaštićen je u kategoriji posebnog rezervata prirode, a obuhvaća površinu od cca 25 ha. Područje Krapje Đola je močvarno, obraslo bujnom raznovrsnom močvarnom vegetacijom od kojeg se posebno spominje zajednice slijedećih vrsta: trska (*Phragmites australis*), rogoz (*Typha latifolia*), obična šašika (*Scirpus sylvaticus*), uspravni ježinac (*Sparganium erectum*) i obični oblič (*Schoenoplectus lacustris*) i dr. Zbog močvarnog terena, te bujnosti vegetacije u Krapje Đolu zajedno gnijezde mješovite kolonije slijedećih močvarica: gak (*Nycticorax nycticorax*), žuta čaplja (*Ardeola ralloides*), mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*), velika bijela čaplja (*Egretta alba*), čaplja danguba (*Ardea purpurea*) te posebice žličarka (*Platalea leucorodia*).

Donedavno je Krapje Đol bio gnjezdilište jedine kolonije žličarki u Hrvatskoj. Posljednjih godina ovdje gnijezdi oko 90-140 parova. Toliko gnježđenje žličarki podiže vrijednost lokaliteta sa regionalnog na međunarodnu razinu jer ovdje gnijezdi oko 10% populacije žličarki iz cijele Europe.

U prošlosti je ovaj rezervat nepažnjom ili nemarom gotovo potpuno uništen. Za potrebe poljoprivrede meliorirane su površine oko ornitološkog rezervata. Drenažne cijevi su isušile čitav

okolni prostor, te je rezultat ovakvog čovjekova djelovanja bio prestanak gniježđenja. Pristupilo se spašavanju rezervata uz financijsku pomoć Zoologische Gesellschaft-a iz Frankfurta. Prokopan je kanal od Save, kojim se pušta voda u Krapje Đol te je 1991. godine nastavljeno gniježđenje ptica.

Ljubitelji promatranja ptica u Krapje dol mogu doći pješačkom šetnicom "Staza graničara".

Slika 6. Divlja patka (*Aras platyrhynchos*)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/promatranje_ptica.html)

Rakita je proglašena posebnim ornitološkim rezervatom 1969. godine a nalazi se u retenciji Lonjskog polja kod sela Mužilovčica. To močvarno područje je značajno zbog zadržavanja i gniježđenja velikog broja ptica. Ovdje redovito gnijezde: trstenjak drošćić (*Acrocephalus arundinaceus*), trstenjak cvrkutić (*Acrocephalus scirpaceus*), trstenjak mlakar (*Acrocephalus palustris*), trstenjak rogožar (*Acrocephalus schoenobeanus*), trstenjak potočar (*Locustella fluviatilis*), strnadica močvarica (*Emberiza schoeniclus*). Za vrijeme dubljih voda gnijezde ovdje divlja patka (*Aras platyrhynchos*) (slika 6.), patka njorka (*Aythya nyroca*) (slika 7.), liska crna (*Falica atra*), te guša zelenonoga (*Gallinula chloropus*). Za vrijeme zimske seobe ptica, ovo područje predstavlja jedan od centara koncentracije divljih pataka. U okolnim šumama hrasta lužnjaka koncentracija ptica koje ovdje gnijezde je iznad prosjeka za Lonjsko polje.

Slika 7. Patka njorka (*Aythya nyroca*)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/promatranje_ptica.html)

Ornitološki rezervat Rakita je također i važno hranilište čaplji, roda i mnogih drugih močvarica, grabljivica, posebno u sušnim periodima kada je retencija Lonjsko polje suha. Zbog toga ovdje nalazimo na hranilištu bijelu rodu (*Ciconia ciconia*) (slika 7.), crnu rodu (*Ciconia nigra*), sivu čaplju (*Ardea cinerea*), čaplju dangubu (*Ardea purpurea*), malu bijelu čapljicu (*Egretta garzetta*), gaka (*Nycticorax nycticorax*) (slika 9.), žličarku (*Platalea leucorodia*) i dr.

I ovaj rezervat je gotovo uništen ljudskim djelovanjem. Zbog pojačane odvodnje rezervat je isušio. Uz financijsku pomoć Zoološkog društva iz Frankfurta izgrađen je nasip kojem je funkcija zadržavanje vode većim dijelom godine.

Slika 8. Bijela roda (*Ciconia ciconia*) radi gnijezdo

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/promatranje_ptica.html)

Slika 9. Gaka (*Nycticorax nycticorax*)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/promatranje_ptica.html)

Lonjsko polje je značajno i po autohtonim pasminama domaćih životinja: turopoljska svinja, posavski konj, posavski gonič i posavska guska. Na ovim se prostorima još zadržao tradicijski oblik pašarenja. Stoka se u zajedničkim stadima veći dio godine nalazi na otvorenoj ispaši. Nizinske poplavne šume pokrivaju 2/3 ukupne površine Parka prirode. One su veliko prirodno bogatstvo, posebice hrast lužnjak, koji zajedno s poljskim jasenom, grabom i johom čini mirno utočište orla štekavca, orla kliktaša, crne rode i mnogih drugih ptica.

4. SPORTSKA REKREACIJA

Odgovarajući programi sportske rekreacije mogu nam pomoći u zadovoljavanju različitih potreba kao što su:

- zabava,
- opuštanje,
- relaksacija,
- prevencija,
- otklanjanje umora i drugo.

Sportska rekreacija je društveno uvjetovana pojava specifična po tome što se uvijek prilagođava stvarnim potrebama društva u kojem egzistira. Predstavlja spontani odraz čovjekove želje da zadovolji svoje potrebe za kretanjem i igrom. Sadržaji sportske rekreacije značajno doprinose kompenzaciji negativnog utjecaja suvremenog načina života i rada na čovjeka, ali i osiguravaju neposredni utjecaj na očuvanje i unapređenje zdravlja te povećanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti.

Pomanjkanje kretanja, posebno u prirodnom ambijentu, uz angažiranje velikih mišićnih skupina jedan je od osnovnih uzroka nastajanja tzv. „bolesti suvremene civilizacije“, što potvrđuje veliki broj istraživanja u zemlji i svijetu. Umjerena tjelesna aktivnost pod pretpostavkom da je stručno vođena i programirana neposredno doprinosi:

- prevenciji i rehabilitaciji srčanožilnih bolesti (kronarne bolesti srca, blago povišeni krvni tlak, ateroskleroza, masnoće u krvi),
- sprječavanju nastanka osteoporoze, a time i prijeloma kostiju, osobito u starijoj životnoj dobi,
- umanjuje mogućnost nastanka nekih oblika zloćudnih bolesti, osobito raka dojke i debelog crijeva,
- smanjenju dijabetesa tipa II (inzulin neovisan), a redovita je terapija kod inzulinske ovisne dijabetičara,
- umanjuje mogućnost nastanka oboljenja sustava za kretanje koja u velikoj mjeri nastaju zbog neaktivnosti te su česti problemi s vratnim i slabinskim dijelom kralježnice,

- zglobovima, ligamentima i kostima, pozitivno djeluje na dišni sustav i sve unutarnje organe,
- pomaže u održanju poželjne tjelesne težine i u dobrom odnosu masne i nemasne mase tijela (smanjuje potkožno masno tkivo, učvršćuje i povećava mišićnu masu i gustoću kostiju),
  - djeluje na izlučivanje toksina iz organizma što pomaže u borbi protiv celulita, održanju dobre probave i borbi protiv gojaznosti,
  - pozitivno djeluje na depresiju i smanjuje negativne učinke stresa.

4.1. Sportska rekreacija u Parku prirode Lonjsko polje

U Parku prirode Lonjsko polje postoji nekoliko uređenih i obilježenih pješačkih staza. Hodanje je aktivnost koja odgovara većini ljudi; ugodne su, boravi se u prirodi, dobre su za druženje, ne opteraćuju tijelo a i ozljede su rijetke.

Uz uređene staze na kojima se osim hodanja može provoditi i brzo hodanje, rekreacijsko trčanje, jogging te nordijsko hodanje, postoje još staze koje nisu uređene niti nacrtane na karti, ali su vrlo zanimljive jer pružaju vrlo širok pregled ljepota Parka prirode Lonjskog polja. Staze koje su ucrtane na karti lonjskog polja su:

- Staza Posavca
- Staza graničara
- Poučna šumska pješačka staza Tenina staza
- Pješačka staza Put starog hrasta

Osim pješačkih staza u ponudi sui biciklističke staze, odnosno rute:

1. Nacionalna ruta Sava
2. Ruta Sisačko-moslavačke županije 1 (SMŽ 1)
3. Ruta SMŽ 2
4. Lokalna ruta Parka prirode Lonjsko polje 1 (PPLP 1)
5. Lokalna ruta PPLP 2
6. Lokalna ruta PPLP 3

7. Lokalna ruta PPLP 4

Park priode Lonjsko polje u ponudi ima još i vožnju brodom, kanuing promatranje ptica, rekreativno jahanje, rekreacijski i sportski ribolov, te mogućnost kampiranja.

5. POVEZANOST TURIZMA I SPORTA

“Hrvatski turizam uvelike zaostaje za razvojem svjetskog i europskog turizma. Razvoj Hrvatskog turizma treba pažljivo planirati kako bi se postojeći nedostaci, posebice nerazvijenost turizma u pojedinim regijama, pretvorile u prednosti. Naravno da se tim problemom već godinama bave kako stručnjaci (O. Kesar 2001.; J. Horvat, S. Katavić i M. Mikrut 2002.; B. Vuković 2001. i mnogi drugi) tako i društvene i političke strukture. Da bi njihov trud doveo do rezultata nužno je osigurati normativne okvire poslovanja, izgraditi potrebnu infrastrukturnu mrežu (prometnu i telekomunikacijsku) te brinuti o obrazovnom sustavu. Hrvatska kao tranzicijska zemlja treba riješiti problem pretvorbe vlasništva, ulaska stranog kapitala, izgradnje mreže srednjih i malih poduzeća te poboljšati suradnju privatnog i javnog sektora.

Za potrebe izrade marketinškog plana područja Parka prirode Lonjsko polje istraženi su globalni trendovi u turizmu, s posebnim naglaskom na ekoturizam i kulturni turizam, kako bi se osiguralo da Park prirode Lonjsko polje postane konkurentna europska turistička destinacija koja privlači turiste te da ponuda turističkih usluga i proizvoda osigura održivost destinacije u dužem vremenskom razdoblju.

6. PLAN I PROGRAM

Ljudi koji dolaze posjetiti Park prirode Lonjsko polje, osim opuštanja u što ljepšem prirodnom okruženju, mogu naučiti nešto više o povijesti Parka prirode Lonjsko polje, navikama i običajima lokalnog stanovništva te uživati u različitim aktivnostima. Kada se planira izlet, kretanje i boravak u prirodi, pažnju treba usmjeriti na ostvarivanje zadovoljstva i relaksacije sudionika, a ne na iscrpljivanje sa pretjeranim i preopširnim planom.

6.1. Ponuda sportsko rekacijskih sadržaja na području Parka prirode Lonjsko polje

Prilikom analize postojećeg stanja sportsko- rekreacijskih sadržaja ustanovljeno je da su na području Parka prirode Lonjsko polje ponudeni sljedeći sadržaji:

- Pješačke staze
- Biciklističke ture
- Vožnja brodom
- Kanuing
- Promatranje ptica
- Jahanje
- Kampiranje
- Ribolov

U daljnjem tekstu navedeno je aktualno stanje sportske rekreacijske ponude u Parku prirode Lonjsko polje, te prijedlog za proširenje ponude sportsko- rekreacijskih i ostalih sadržaja.

6.1.1. Pješačke staze

U Parku prirode Lonjsko polje postoji nekoliko uređenih i obilježenih pješačkih staza. Hodanje je aktivnost koja odgovara većini ljudi; ugodne su, boravi se u prirodi, dobre su za druženje, ne opteraćuju tijelo a i ozljede su rijetke.

Uz uređene staze na kojima se osim hodanja može provoditi i brzo hodanje, rekreacijsko trčanje, jogging te nordijsko hodanje, postoje još staze koje nisu uređene niti nacrtane na karti, ali su vrlo zanimljive jer pružaju vrlo širok pregled ljepota Parka prirode Lonjskog polja.

Po ovim pješačkim stazama malo bolji sportaši mogu i trčati. Tako je Atletski klub "Marathon 2006" povodom Dana sela Čigoč (prvog Europskog sela roda) organizirao u subotu 25. lipnja 2011. prvo atletsko druženje za sve uzraste (slika 10.).

Održane su slijedeće utrke:

- utrka na 4 850 metara,
- utrka na 9 700 metara,
- mini maraton 55+ na 1850 metara za osobe starije od 55 godina, koji su potpuni amateri u ovakvim natjecanjima tr im je dozvoljeno hodanje, trčanje i korištenje pomagala (štapovi za nordijsko hodanje)
- baby marathon za djecu do 3 godine, duljina 25 metara.

Slika 10. Atletski klub "Marathon"

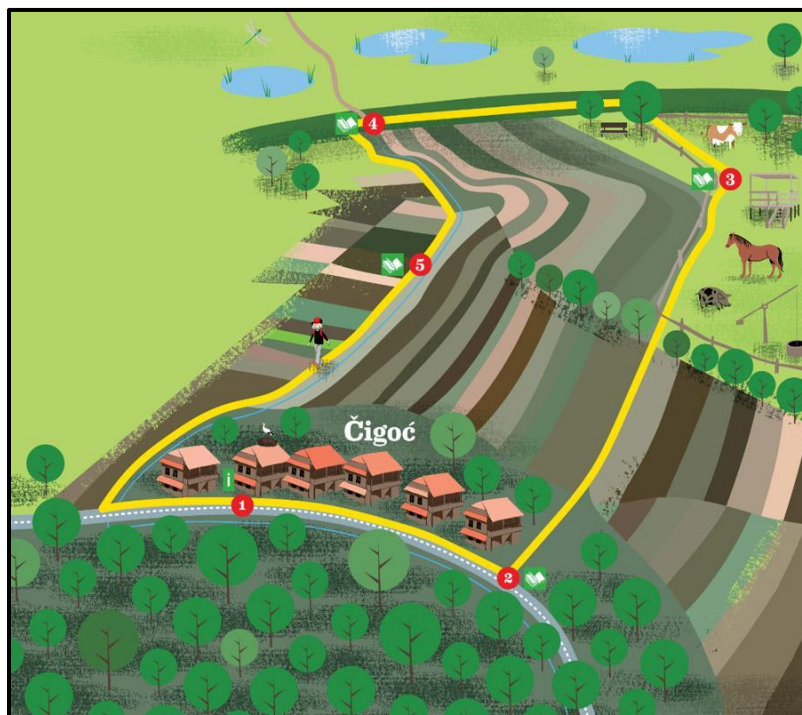
Staze koje su ucrtane na karti lonjskog polja su:

- Staza Posavca

- Staza graničara
- Poučna šumska pješačka staza Tenina staza
- Pješačka staza Put starog hrasta

6.1.1.1. "Staza Posavaca"

"Staza Posavaca" nudi ugodnu šetnju, u trajanju od dva do dva i pol sata. Šetnjom je moguće uočiti kako je čovjek iskorištavajući oranice, livade i pašnjake, ostavio otvorena vrata divljini. Staza govori i o karakteristikama ovog poplavnog područja te o tradicijskom načinu stočarenja na pašnjaku na kojem se nalazi i osmatračnica za promatranje ptica i domaćih životinja koje se nalaze na slobodnoj ispaši. Priča završava o tome kako tradicijski poljoprivredni proizvodi danas predstavljaju jedinstvenu gastronomsku ponudu na posavskim seoskim turističkim gospodarstvima. Preporučuje se da na ovu kružnu poučnu pješačku stazu rekreativac pođe iz Informativnog centra u Čigoču br. 26, gdje će dobiti potreban savjet kojim pravcem se kretati (slika 10.). Staza je kružnog karaktera i na njoj je postavljeno 5 informativno- edukativnih tabli a dugačka je 4.200 m.

Slika 11. Staza Posavca

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

6.1.1.2. "Staza graničara"

Ova staza kreće iz Krapja u pravcu pašnjaka Orlinci na kojem se na otvorenoj ispaši nalazi matično stado, danas kritično ugroženog slavonsko- podolskog goveda (slika 11.). Staza nastavlja prema najvećem gnjezdilištu žličarke u Hrvatskoj (slika 12.) ornitološkom rezervatu Krapje dol. Nekada se na tim prostorima protezala Vojna krajina (granica između Austro-ugarskog i Osmanlijskog carstva) (slika 13.). Zbog toga su danas uz ovu šetnicu, kao osmatračnice, izgrađene dvije replike drvenih povijesnih stražarnica (čardaka) koji podsjećaju na burnu povijest Vojne krajine i život graničara. Ptice se mogu promatrati iz novonapravljenih promatračnica (slika 14. i 15.) Za obilazak ove staze potrebno je oko dva i pol do tri sata laganog hoda.

Slika 12. Slavonsko- podolskog goveda (podolac)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

Slika 13. Promatranje žličarki

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

Slika 14. Staza Graničara

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

Slika 15. Promatračnica za ptice (1.)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

Slika 16. Promatračnica za ptice (2.)

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

6.1.1.3. Poučna šumska pješačka staza "Tenina staza"

Ova šumska staza zajednički je projekt Javne ustanove Parka prirode Lonjsko polje i Šumarije Lipovljani. Staza je izgrađena u granicama parka kod sela Piljenice (nedaleko Vaclavekovog mlina i Ribnjaka Lipovljani) a imenom "Tenina staza" (slika 16.). Ona simbolično podsjeća na šumara i hrvatskog pisca Josipa Kozaraca koji je kao prvi upravitelj Šumarije Lipovljani ovdje proveo punih 10 godina (1885. – 1895.). U ovim šumama on je stvorio svoja najvrednija djela ("Mrtvi kapitali", "Slavonska šuma", "Među svjetlom i tminom", "Tena", "Mira Kodoličeva" i dr.).

"Tenina staza" je vrlo lagana pješačka staza kružnog karaktera i dugačka je 2.500 m, a na njoj je postavljeno 16 poučnih panoa (hrvatsko/engleski) koji govore o temama koje su vezane za tipičnu nizinsku šumu hrasta lužnjaka i običnog graba. Staza se nalazi na tzv. gredi, odnosno na mikrouzvišenju, te stoga nije u poplavnoj zoni šume. Ova šuma je prava riznica biološke raznolikosti i šetnja kroz nju nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Staza se koristi isključivo uz stručno vođenje vodiča parka prirode koje treba prethodno najaviti u infocentar parka.

Slika 17. Tenina staza

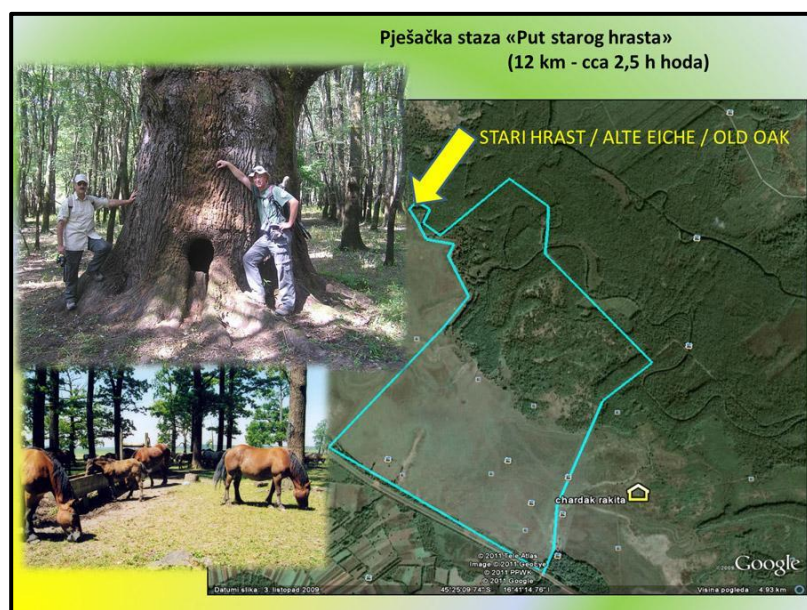
(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

6.1.1.4. Pješačka staza "Put starog hrasta"

Pješačka staza "Put starog hrasta" (slika 17.) nije označena jer se nalazi u poplavnom području Lonjskog polja kod sela Mužilovčica i pješice je pristupačna samo kada polje nije poplavljeno (slika 18.). Kružnog je karaktera i dugačka je 12 km (cca 2,5 h hoda). Staza u središnjem dijelu prolazi kroz tipičnu nizinsku poplavnu šumu hrasta lužnjaka i poljskog jasena.

Najzanimljiviji dio staze je markantan višestoljetni hrast lužnjak (procjena stručnjaka je na oko 500 godina starosti). Nakon toga staza prolazi kroz prostrane pašnjake (slika 19.), na kojima su posebno atraktivna plandišta na kojima odmara veliki broj stoke (krave, ali i izvorne pasmine domaćih životinja, kao što su: posavski konj i turpoljska svinja) (slika 20.).

Ovdje se može ostvariti zaista jedinstven fotosafari. Završni dio staze prolazi kraj tzv. materijal grabe koja je raj za ribiče a na kojoj se mogu vidjeti i mnogobrojne ptice močvarice (bijela roda, siva čaplja, mala bijela čaplja, velika bijela čaplja, čaplja danguba i dr.).

Slika 18. Pješačka staza "Put starog hrasta"

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

Slika 19. Put starog hrasta kada nije poplavljen

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/pjesacke_staze.html)

Slika 20. Put stari hrast vodi kroz zelene pašnjake

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 21. Odmor stoke na pašnjacima

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.2. Biciklističke rute

U trećem mileniju bicikl postaje ekološki i praktični način kretanja, ali i znak zdravog načina života. Vožnja bicikla je jedan od najljepših načina kretanja i predstavlja čisti užitek za sva osjetila kada se provodi u okruženju kao što je Park prirode Lonjsko polje u predivnom posavskom krajobrazu. Mnogobrojne biciklističke staze garancija su za nezaboravan odmor cijele obitelji i svih onih željnih aktivnog odmora. Bez obzira na dob, uzrast, težinu ili trenutnu fizičku spremu – na rutama Parka prirode Lonjsko polje, svatko može voziti bicikl.

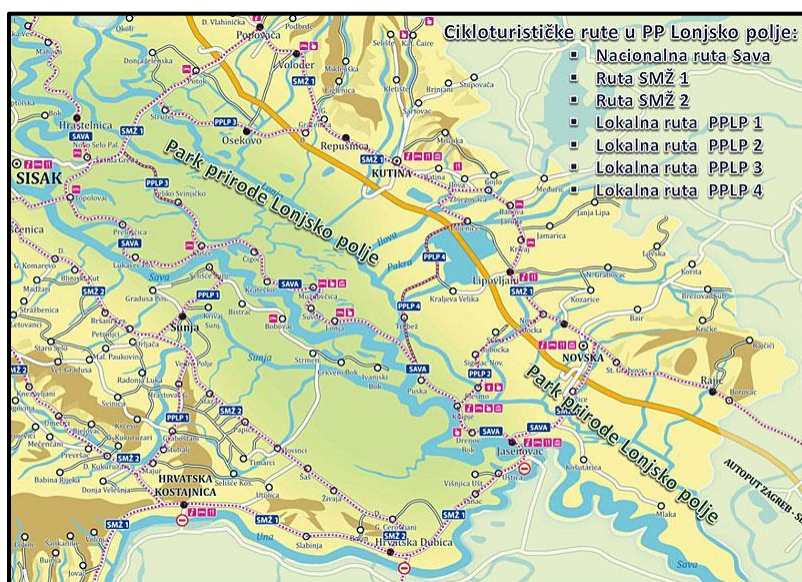
Cikloturističke rute u Parku prirode Lonjsko polje, koje povezuju Posavinu s Moslavinom i Pounjem, lagane su i ugodne za vožnju, pogodne za obiteljski turizam i rekreaciju (slika 23. i slika 24.). Visinska razlika gotovo je neprimjetna jer nema većih uspona, a promet na cestama kojima rute prolaze (osim Rute SMŽ 1) veoma je rijedak, pa su iznimno sigurne. Sve rute su vrlo dobro označene cikloturističkom signalizacijom a na pojedinim lokacijama uređene su odmorišne postaje (stol, klupe, kanta za otpad). Desetak seoskih domaćinstava koja se bave turizmom nude

biciklistima okrijepu i uživanje u orginalnoj posavskoj gastronomiji, a drvene kuće pružaju idealan *bike and bed* smještaj.

Slika 22. Biciklistički vodič

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 23. Karta biciklističkih ruta u Parku prirode Lonjsko polje

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Cikloturističke rute u Parku prirode Lonjsko polje duge su ukupno 325,6 km, te obuhvaćaju:

- Nacionalna ruta Sava,
- Ruta Sisačko-moslavačke županije 1 (SMŽ 1)
- Ruta SMŽ 2
- Lokalna ruta Parka prirode Lonjsko polje 1 (PPLP 1)
- Lokalna ruta PPLP 2
- Lokalna ruta PPLP 3
- Lokalna ruta PPLP 4

6.1.2.1. Nacionalna ruta Sava (Posavska ruta)

Posavska ruta je najatraktivnija biciklistička ruta u Parku prirode Lonjsko polje. Županijskom cestom Ž-3209 slijedi lijevu stranu toka rijeke Save u dužini od 77,8 km (slika 24.). Posavska ruta počinje podno zidina Staroga grada Siska, a u granice Parka prirode ulazi u europskom selu roda Čigoču (slika 25. i 26.). Zatim prolazi kroz tipična posavska sela, kao što su Mužilovčica, Suvoj, Lonja (slika 27.) i selo graditeljske baštine Krapje (slika 28.). Iza Drenovog Boka prolazi kroz naselje Jasenovac te nastavlja prema gradu Novska gdje se spaja s Rutom SMŽ 1. Netaknuta priroda, srdačni ljudi, posavska drvena arhitektura, etnološke zbirke i prigoda za upoznavanje brojnih lokalnih znamenitosti – pravi su motivi za odabir ove biciklističke rute.

Slika 24. Posavska ruta Ž-3209

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 25. Posavska ruta vodi kroz europsko selo roda Čigoč

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 26. Biciklisti u europskom selu roda Čigoć

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 27. Okrijepa u domaćinstvu obitelji Nekić u Lonji

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 28. Put kroz Krapje

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

6.1.2.2. Ruta SMŽ 1

Ruta SMŽ 1 dugačka je 114 km i kreće državnom cestom D-36 od Siska, te županijskom cestom Ž-3249 (slika 29.) preko Popovače, Kutine, Lipovljana a u Novskoj prelazi na državnu cestu D-47 u pravcu Jasenovca, Hrvatske Dubice i Hrvatske Kostajnice. Ova ruta preko Moslavine povezuje Posavinu s Pounjem. U Popovači i Kutini moguće se uključiti u mrežu Moslavačkih biciklističkih ruta koje prolaze atraktivnim vinskim cestama gdje se pruža mogućnost kušanja glasovitog moslavačkog škrleta, autohtone sorte bijelog vina.

Od Jasenovca ruta vodi od ušća Une u Savu cestom koja prolazi kroz naselja uz lijevu obalu jedinstvene i čiste rijeke Une gdje se u svakom trenutku rekreativac može zaustaviti i osvježiti. No na ovoj ruti potreban je ipak dodatan oprez jer je promet na dionici od Popovače do Novske vrlo frekventan.

Slika 29. Biciklistička ruta Ž- 3249

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

6.1.2.3. Ruta SMŽ 2

Ruta SMŽ 2 državnom cestom D-224 povezuje Sisak, preko Sunje, s Hrvatskom Dubicom a dugačka je 49 km (slika 30.). Sredinom mjeseca srpnja, u Sunji se mogu vidjeti najbolja grla izvorne pasmine konja hrvatskog posavca i hrvatskog hladnokrvnjaka na Konjogojskoj izložbi (slika 31.). Prolaskom kroz sela kao što su Staza, Papići, Šaš i Živaja, moguće je nakratko skrenuti s rute i uživati u blagodatima Sunjskog polja.

Slika 30. Biciklistička ruta D- 224

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 31. Konjogojska izložba u Sunji

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

6.1.2.4. Lokalna ruta PPLP 1

Lokalna ruta PPLP 1 dugačka je 23,7 km i kreće iz sela Kratečko preko rijeke Save prema Sunji te povezuje Lonjsko polje sa Sunjskim poljem (Ruta SMŽ 2). Da bi prešli preko korita Save biciklisti se ukrcavaju na tradicijsku skelu što ovu rutu čini posebno atraktivnom (slika 32.). Zanimljivo je da tu skelu, koja ima nosivost 24 t, na drugu stranu obale pokreću riječne struje. (slika 33.). Po prelasku na desnu obalu Save dolazi se u zaseok Sunjsko Selišće a zatim dolinom rječice Sunje lokalnom cestom vodi u Sunju (slika 34.).

Slika 32. Ukrcavanje na skelu

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 33. Vožnja skelom

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 34. Vožnja Sunjskim Selištem

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

6.1.2.5. Lokalna ruta PPLP 2

Lokalna ruta PPLP 2 je kratka ruta, dugačka tek 12 km i povezuje Nacionalnu rutu Sava (Posavsku rutu) s Rutom SMŽ 1. S polazištem iz Krapja, sela graditeljske baštine (slika 35. i 36.), mostom se prelazi kanal Veliki Strug koji ima osobitu važnost jer je izravno povezan sa Savom i preko njega poplavne vode prirodno nadiru u Lonjsko polje. To je, naravno, bitno i za mrijest ribe tako da je danas Strug nadasve poznata rekreativno ribička destinacija. Od sela Plesmo ruta prolazi kroz nizinsko poplavnu šumu Rastina, te se preko sela Stara Subocka i Nova Subocka spaja s Rutom SMŽ 1.

Slika 35. Selo graditeljske baštine Krapje

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

Slika 36. Vožnja Krapjem

(preuzeto s: http://www.pp-lonjsko-polje.hr/new/hrvatski/biciklisticke_rute.html)

6.1.2.6. Lokalna ruta PPLP 3

Lokalna ruta PPLP 3 dugačka je 29,1 km i nedaleko od europskog sela roda Čigoča povezuje Nacionalnu rutu Sava (Posavsku rutu) s Rutom SMŽ 1 (Moslavačka dionica). Kreće od sela Gušće prema selu Veliko Svinjičko, iz sela se izlazi na šumski makadamski put (5,5 km) koji uz nasip potoka Lonje dolazi na državnu cestu D-36. Ruta dalje vodi lokalnom cestom kroz selo Stružec, nekada najbogatije naftonosno polje u Hrvatskoj, i tu se prvi put vozač bicikla susreće blagim usponom što je znak da se približava Osekovu, odnosno podnožju Moslavačkog gorja. Bolji poznavatelji Parka prirode tvrde da se upravo iz Osekova pruža najljepši panoramski pogled na široka prostranstva Lonjskoga polja (slika 37.). Ruta nastavlja kroz selo Donja Gračenica te se preko Gornje Gračenice spaja na rutu SMŽ 1. Netreba propustiti prigodu da se u Donjoj Gračenici posjeti kapelica Sv. Fabijana i Sebastijana, biser drvene arhitekture i rijedak primjer očuvanog drvenog sakralnog graditeljstva Moslavine (slika 38.).

Slika 37. Panoramski pogled na široka prostranstva Lonjskog polja

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 38. Kapelica Sv. Fabijana i Sebastijana

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.2.7. Lokalna ruta PPLP 4

Lokalna ruta PPLP 4 dotiče čak četiri rijeke (Sava, Trebež, Pakra i Ilova) dugačka je 20 km, prolazi kroz srce Lonjskog polja i spaja Nacionalnu rutu Sava (Posavska ruta) s Rutom SMŽ 1. Ruta kreće makadamskim putom (7,5 km) od sela Trebež do Kraljeve Velike (slika 39.). Tom rutom biciklist može uživati u tajnovitom ambijentu stoljetne nizinsko poplavne šume. Ruta nastavlja kroz selo Piljenice, slikovito selo koje se proteže uz prirodni tok rijeke Pakre i Ribnjaka Lipovljani. Tu se prelazi preko autoceste A3 (slika 40.) a zatim se preko sela Ilova spaja s Rutom SMŽ 1.

Slika 39. Put makadamom od Trebeža do Kraljeve Velike

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr>)

Slika 40. Put preko mosta autoceste A3

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.3. Vožnja brodom

Vožnja brodom “VODOMAR” (slika 41.) koju je projektirao i izradio Zvonimir Marčec iz Drenovog Boka, ima pristanište u Drenovom Boku i Krapju (slika 42.). Dugačka je 15 m a registrirana je na kapacitet od 25 osoba te nudi mogućnost ugodne vožnje na rijeci Savi (slika 43.).

Atraktivni riječni krajobraz s galerijama vrbe i topole, tradicijske posavske seoske strukture, bogat ptičji svijet, meandri kao i pješčani sprudovi ne ostavljaju nikog ravnodušnim i upravo su idealni za osebjuni posavski fotosafari. Istovremeno, iskusni riječni zapovjednik broda otkrit će mnoge zanimljivosti o rijeci Savi koje mnogi ljudi ne znaju. Vožnja turističkim brodom traje oko 40 min.

Slika 41. Edukativno- turistička skela "VODOMAR"

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 42. Pristanište u Drenovom boku

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 43. Vožnja brodom

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.4. Kanuing u Lonjskom polju

U Lonjskom polju može se probati i kanuing i uživati u predivnom posavskom krajobrazu na rječici (kanal) Veliki Strug (slika 44.). U infocentru parka u Krapju pružaju uslugu iznajmljivanja kanu-a. Strug je zadržao još uvijek svoj prirodni tok a rekreacija kanuom u oazi zelenila predstavlja pravi užitak za nezaboravan odmor cijele obitelji i svih onih željnih aktivnog odmora. Kanu safari prilagođen je svakoj dobi i ljudima s različitom fizičkom kondicijom, a kako je ovo nizinska rijeka, nema gotovo nikakve opasnosti od prevrtanja.

Slika 44. Kanuing na riječici Veliki Strug

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.5. Promatranje ptica

Ptice su danas jedna od najugroženijih vrsta na našem planetu. Park prirode Lonjsko polje sa 250 zabilježenih ptičjih vrsta (od čega 134 gnjezdarice) predstavlja jedno od najvažnijih područja za ptice u Hrvatskoj, a 1989. stavljen je na popis Područja važnih za ptice - **IBA područja** (*Important Bird Area*). Za europske i svjetske razmjere ovako velika zastupljenost ptica na relativno malom prostoru od 506 km² daje sliku vrlo bogate ornitofaune. Lonjsko polje je važno gnjezdilište, zimovalište i obitavalište brojnih ptičjih vrsta (slika 45.), i to:

- 113 vrsta ptica koje ovdje obitavaju su ugrožene na nacionalnom nivou
- 79 vrsta je ugroženo na Europskom nivou
- 227 vrsta je zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode Republike Hrvatske
- 133 vrste su zaštićene međunarodnim konvencijama (Bernska, Bonska, Wild Birds Directive)

Slika 45. Promatranje ptica u Lonjskom polju

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.5.1. Svjetski dan promatranja ptica

Na području Parka prirode Lonjsko polje, u prvom vikendu listopada, organizira se tradicionalna međunarodna akcija „Svjetski dani promatranja ptica“, koja ima za cilj promovirati i poticati ljubav prema prirodi, te educirati javnost o potrebi zaštite ptica i njihovih staništa. U organizaciji „Bird Life International“-a, a pod vodstvom nacionalnog koordinatora „Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode“, nadzornici Parka prirode Lonjsko polje, uz sudjelovanje članova društva orintologa, volontera iz srednje škole, studenata kao i mladih nadzornika (Junior Rangers), svake godine vrše prebrojavanje ptica (konac siječnja i početak listopada).

Europski dani promatranja ptica (slika 46.) svake godine redovno uključuje stotine akcija na raznim mjestima širom našeg kontinenta i dio su Svjetskog festivala ptica . Pri tom se prebrojavaju ptice (ali i sudionici), a o rezultatima se europskog koordinatora izvještava putem nacionalnih koordinatora od Gibraltara i Islanda do Urala i Crnog mora. Proteklih godina pri prebrojavanjima je sudjelovalo više od 50.000 osoba, prebrojavši oko 3 miliona ptica u samo jednom vikendu (slika 47.).

Slika 46. Europski dan promatranja ptica

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 47. Prebrojavanje ptica

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Postoje mnoge lokacije za gledanje ptica u parku prirode Lonjsko polje te se ljubiteljima promatranja ptica u Parku prirode Lonjsko polje može preporučiti slijedeće lokacije za promatranje:

- prvo europsko selo roda Čigoč,
- ulaz u retenciju Lonjskog polja u Kratečkom i Mužilovčici,
- rukavac Tišina-Mužilovčica,
- Osekovsko polje,
- Repušničko polje,
- Poganovo polje,
- Ribnjak Soboština
- Ornitološki rezervati *Krapje Dol i Rakita*,
- Vodotok rijeke Save.

Za promatrače ptica u parku posebno su interesantne slijedeće vrste:

- o **Veliki vranac** (*Phalacrocorax carbo*)
- o **Mali vranac** (*Phalacrocorax pygmeus*)
- o **Crna roda** (*Ciconia nigra*)
- o **Bijela roda** (*Ciconia ciconia*)
- o **Siva čaplja** (*Ardea cinerea*)
- o **Žuta čaplja** (*Ardeola ralloides*)
- o **Čaplja danguba** (*Ardea purpurea*)
- o **Velika bijela čaplja** (*Egretta alba*)
- o **Mala bijela čaplja** (*Egretta garzetta*)
- o **Bukavac** (*Botaurus stellaris*)
- o **Gak** (*Nycticorax nycticorax*)
- o **Žličarka** (*Platalea leucorodia*) (slika 48.)
- o **Patka njorka** (*Nyroca nyroca*)
- o **Orao štekavac** (*Haliaeetus albicilla*)
- o **Orao kliktaš** (*Aquila pomarina*)
- o **Crna lunja** (*Milvus migrans*)
- o **Vodomar** (*Alcedo atthis*)
- o **Crevenoglavi djetlić** (*Dendrocopos medius*)

- **Siva žuna** (*Picus canus*)
- **Sivi svračak** (*Lanius minor*)
- **Crvenorepi svračak** (*Lanius isabellinu*)
- **Bjelovrata muharica** (*Ficedula albicollis*)
- **Pupavac** (*Upupa epops*)
- **Bjelobrada čigra** (*Chlidonias hybrida*)
- **Kosac** (*Crex crex*).

Slika 48. Žličarka (*Platalea leucorodia*)

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Pojedinačni su prostori unutar parka prirode (ornitološki rezervat Krapje Đol) pod značajno strožim režimom zaštite. Močvarne livade, šume jasena, vrbe i topole tog rezervata značajne su za gniježđenje pataka, dok se u poplavnim hrastovim šumama i livadama Lonjskog polja susreću rijetke europske životinje (orao štekavac i orao zmijar, siva i bijela čaplja, crna roda, žličarka i dr.. U tom poplavnom području, gdje se visoke vode zadržavaju i do šest mjeseci, jedno je od najvećih mrestilišta šarana u Europi. Brojne su i druge tipične životinje za taj prostor (autohtona svinja, divlje svinje, konj hrvatski posavac, jeleni, srne, vidre, dabrovi, divlje mačke).

6.1.6. Jahanje

Jahanje je vještina upravljanja konjem, magarcem ili drugom jahaćom životinjom. Jahanje se kroz povijest koristilo za lov, ratovanje, putovanje ili razonodu, a danas postoje vještine konjičkog jahanja koje se smatraju umjetnošću. U Parku prirode Lonjsko polje nudi se jahanje, na posavskim konjima. Kao hladnokrvnjaci, idealni su za početnike, djecu i terapijsko jahanje (slika 49.).

Slika 49. Posavski konj

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 50. Konji na ispaši

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Pod programom jahanja može se ponuditi škola jahanja te rekreacijsko i terapijsko jahanje. Te su ponude vrlo primamljive i vrlo tražene a Park prirode nudi mnogo mogućnosti za ostvarenjem. Jedna od škola jahanja nalazi se u Ekoetno selo Strug gdje je i velika ispaša za posavske konje (slika 50.).

6.1.7. Kampiranje

U samom srcu Lonjskog polja, u europskom selu roda Čigoč, moguće je kampiranje i logorovanje kao način noćenja u Parku prirode Lonjsko polje (slika 51.). Osobe koje odabirom ovakav vid noćenja mogu očekivati jutarnje buđenje uz klopotanje roda te cvrkut i pjev ptica (slika 52.).

Slika 51. Kampiranje u Lonjskom polju

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Slika 52. Jutro u kampu Čigoć

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

6.1.8. Rekreativni ribolov

Na više mjesta uz rijeku Savu nudi se mogućnost rekreativnog ribolova. Ugodan boravak u jedinstvenom prirodnom okruženju mamac je svakom rekreativnom ribiču kojem se nudi bogat ulov štuke (slika 53.), šarana, soma, amura i raznih vrsta bijele ribe. U lonjskom polju se mogu nabaviti dozvole za ribolov, a ulovljene ribe ispod 4.5 kg težine ponijeti sa sobom.

Slika 53. Štuca ulovljena na Starom Strugu duboko u šumama Lonjskog polja

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

Za sve zaljubljenike u Sportski ribolov područje Lonjskog polja je savršeno zbog velikog broja ribljih vrsta. Osim ribolova na rijeci Savi, ribolov na starim rukavcima i umjetnim jezerima mnogo je zanimljiviji. Zaljubljenici u ribolov na štuku moći će uživati jer za njih postoji bezbroj prekrasnih lokacija. Štuca se lovi vrlo dobro i to na živi mamac ili na varalicu. Za one željne malo mirnijeg načina ribolova ostaje ribolov na babuške i na ostale vrste kao što su crvenperka, deverika, žutooka itd.

7. PRIJEDLOG ZA PROŠIRENJE SPORTSKO REKREACIJSKE PONUDE PARKA PRIRODE LONJSKO POLJE

Uz već aktualnu ponudu predlažu se još neki sadržaji sportske rekreacije koji bi se mogli provoditi u Parku prirode Lonjsko polje kao što su:

- Hiking
- Višednevni izlete po Parku prirode Lonjsko polje (koji obuhvaćaju različite oblike kretanja (jahanje, kanui, bicikli, pješaćenje...) i različite zadatke (ciljeve aktivnosti), edukacija o povijesti, prirodnim znamenitostima, biljnom i životinjskom svijetu, arhitekturi...
- Team building
- Vožnja kočijom
- Škola u prirodi
- Panoramsko jahanje
- Poludnevni, cjelodnevni i višednevni „Sport- eko“ programi

7.1. Hiking

Hiking predstavlja pješaćenje sa ciljem istraživanja i uživanja u ljepotama prirode. Kretanje se odvija po označenim stazama ali se mogu koristiti i životinjski putevi. Ture mogu trajati od jednog do više dana (slika 54.). Trekking predstavlja dugotrajni hiking, a može obuhvatiti i noćenje u prirodi (u šatoru) pri čemu se za kretanje najčešće koriste neobilježene staze.

Trekking se može kombinirati i drugim aktivnostima, primjerice istraživanjem prirodnih ljepota poput pećina, kanjona, šuma i drugog. Za trekking nije potrebno tehničko znanje već snažna volja, dobra kondicija i dodatna oprema, a oprema je slična planinarskoj. Neophodna je topografska karta i elementarno poznavanje kartografije i orijentacije u prirodi, ali i GPS uređaj

sa ucrtanim stazama po kojima se kreće. Trekking je jedan od najrasprostranjenijih vidova turizma. Radi se o vrsti planinarenja koje podrazumijeva cijeli niz sportsko-rekreacijskih aktivnosti poput planinarenja, alpskog i turnog skijanja i različitih oblika penjanja.

Slika 54. Hiking

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

7.2. Višednevni izlet po Parku prirode Lonjsko polje

Višednevni izlet može trajati od 2 do 5 dana. U ovisnosti od trajanja izleta te interesa turista mogu se organizirati kao kombinacija pješačkih i biciklističkih tura s aktivnim odmorom koji uključuje promatranje ptica ili provedbu sportsko rekreacijskih sadržaja.

Primjer programa trodnevnog izleta:

1.dan

Trodnevni izlet započinje u jutarnjim satima dolaskom ljudi u Prijamni centar u selo graditeljske baštine Krapje br. 18, gdje se grupe formiraju po skupinama od 25 ljudi. Edukativna šetnja kroz selo u kojem je kao rijetko gdje očuvana tradicijska posavska arhitektura nastala u 18./19. st. i koja je građena od glasovite posavske hrastovine. Slijedi kratak odmor uz posjet suvenirnici a nakon toga grupe uz pratnju vodiča odlaze na panoramsku vožnju turističkim

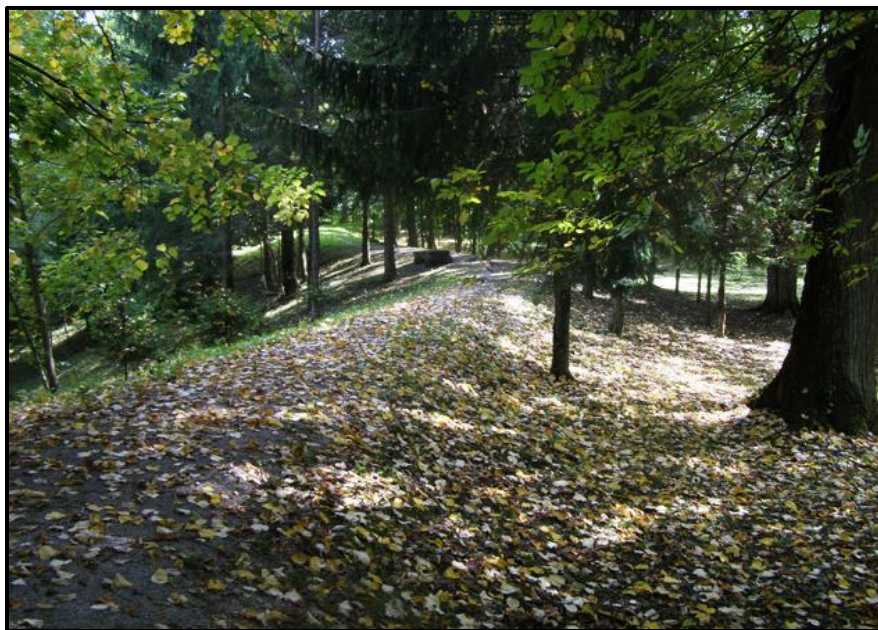
brodom „Katarina 1“ po rijeci Savi (kapacitet broda do 80 osoba). Nakon boravka u Krapju , po dogovoru s voditeljem grupe moguće je da grupa po želji nakratko posjeti i Čigoć, europsko selo roda. Uz organiziranu večeru i druženje u Ekoetno selu Strug organiziran je i smjestaj.

2.dan

Drugi dan započinje organiziranom školom jahanja u Ekoetno selu Strug, te tradicionalni ručak i uživanje u jelima koja su pripremljena na tradicionalan domaći način i prema receptima posavskoga kraja. Poslijepodnevni odmor moguće je upotpuniti degustacijama moslavačkih vina te uživanju u pogledu na gnijezdo roda, lastavica, divljih pataka i na posavske konje. Nakon odmora zainteresirani mogu na vožnju biciklom pod vodstvom vodića po lokalnoj ruti PPLP4.

3.dan

U ranim jutarnjim satima organiziranim prijevozom putuje se do Hrvatske Kostajnice gdje je organizirana šetnja Park-šumom Brdo Djed. Park šuma se nalazi iznad Hrvatske Kostajnice na 205 metara nadmorske visine, a čini je autohtona šuma hrasta kitnjaka, običnog graba s pitomim kestenom, uređenim šetnicama i vidikovcem s pogledom na Kostajnicu i dolinu rijeke Une. Park-šuma sađena je od 1890. do 1990. godine pod vodstvom Davorina Trstenjaka. Osim prirodnih i krajobraznih vrijednosti, Pounje i Banovina ističu se i bogatom poviješću s posebnim naglaskom na srednjovjekovni period, kada se Hrvatska Kostajnica nalazila na dodiru dvaju carstva (Austro-Ugarskog i Turskog). Ostatci te bogate povijesti vidljivi su u brojnim utvdama u okolici Brda Djed (slika 55.), a na samom Djeđu nalazila se utvrda građena 1736. godine, od koje danas postoje tek tragovi vidljivi u linijama pješačkih staza oblikovanih po „zvijezdi“ utvrde. Jesenska manifestacija Kestenijada prezentira bogatstvo prirodnih šumskih sastojina kestenovih šuma i proizvoda od kestena te već godinama promiče ljepote i bogatstvo Hrvatske Kostajnice, Pounja i Banovine posjetiteljima iz cijele Hrvatske i šire. Nakon šetnje odlazi se organiziranim prijevozom kući.

Slika 55. Brdo Djed

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

7.3. Team building

Team building je skup edukativno rekreativnih aktivnosti čija je svrha stvaranje tima u kojeg se može pouzdati. Konceptija programa podrazumijeva snalaženje u novom okruženju, daleko od radnog mjesta. To je niz zabavnih, strateških igara koje tim djelatnika mora riješiti. Moraju se snalaziti u novoj zajednici, zajedno pronalaziti i ostvarivati rješenja. Naravno, timova ima više, pa se oni međusobno natječu za što bolje rezultate.

Svrha team building programa je:

- razvoj poželjnih karakteristika pojedinca ili tima,
- smanjivanje akumuliranog stresa,
- poboljšanje komunikacije između zaposlenika pod stresom,
- razvijanje timskog duha i samopouzdanja,
- preuzimanje rizika i odgovornosti,
- kreativno rješavanje problema,

- otkrivanje novih vrijednosti i sposobnosti sudionika,
- priprema za bolje snalaženje u novim situacijama,
- prihvaćanje rizika i kriznih situacija izvan "zone udobnosti",
- poštivanje osobnog i ravnopravnog odnosa unutar grupe,
- razvijanje međusobne tolerancije i samokritike,
- druženje, rekreacija i zabava.

Trodnevni primjer team buildinga:

1.dan

Dolazak u popodnevnim satima u selo Čigoć i organizirano kratko predavanje o Parku Prirode Lonjsko polje. Večera i smještaj kod obitelji Barić.

2.dan

Nakon doručka kreće se na vožnju biciklom po Lokalnoj ruti PPLP 3 (29,1 km). Na toj ruti prolazi se kroz nekada najbogatije naftonosno polje u Stručcu gdje se i biciklisti prvi puta susreću s blagim usponom u podnožju Moslavačke gore, gdje se nalazi Osekovo iz kojega se pruža najljepši panoramski pogled na široka prostranstva Lonjskog polja. U popodnevnim satima organiziran je kanuing na riječici Veliki Strug.

3.dan

U jutarnjim satima nakon doručka u Ekoetno selu Strug organizirano je jahanje na posavskim konjima. Nakon tradicionalnog ručka odlazak kući.

7.4. Vožnja kočijom

Seoski turizam "STARA HIŽA" nalazi se u selu Čigoć, u središnjem dijelu Lonjskog polja, na ravnom nizinskom terenu uz staro korito rijeke Save. Pogled na ljepotu prirode upotpunjuje mogućnost vožnje kočijom i fijakerom (slika 56.). U zimsko vrijeme može se razgledati Park prirode Lonjsko polje koje je prekriveno snijegom i ledom na saonicama koje bi vukli posavski konji.

Slika 56 . Vožnja kočijom po Parku prirode Lonjsko polje

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

7.5. Škola u prirodi

Jedan od načina noćenja u Parku prirode Lonjsko polje može se ponuditi kampiranje odnosno logorovanje, u kojem učenici provode neko vrijeme u prirodi, koristeći šatore. Osim zabave i sportsko- rekreativnih ponuda mogu proširiti svoje znanje učenjem o kulturi i klimi Lonjskog polja te o flori i fauni (slika 57.).

Slika 57. Učenici Osnovne škole "Fran Koncelak" iz Drnja na izletu u Park prirode Lonjsko polje

(preuzeto s: <http://www.pp-lonjsko-polje.hr/>)

8. ZAKLJUČAK

Suvremeni način života u gradu kod brojnih ljudi stvara težnju za odlaskom i bijegom u što ljepše prirodno okruženje. Upravo zato Park prirode Lonjsko polje svojim prirodnim ljepotama i netaknutom prirodom pruža čovjeku mogućnost boravka u prirodi uz turističke i sportsko rekreativne sadržaje.

Park prirode Lonjsko polje je na dobrom putu da postane najbolje turističko-rekreativno područje. Potrebno je unaprijediti dosadašnju turističku ponudu koja će se oslanjati na očuvanom krajoliku, prirodnoj i kulturnoj baštini kao temelju za privlačenje posjetitelja na područje Parka prirode *Lonjsko polje* i šire regije. Razviti međusobnu suradnju među dionicima, koji će svojim resursima razviti novu ili poboljšati postojeću turističku ponudu individualiziranom ili poduzetničkom ponudom u turističkom sektoru, čime će se podići kvaliteta života lokalnog stanovništva. Ujedno je potrebno zaposliti tim stručnjaka na području rekreacije, marketinga i turizma.

Životni standard u regiji poboljšat će se, a domaće stanovništvo željet će ostati u regiji i samoinicijativno prihvaćati nove mogućnosti.

9. LITERATURA

1. Andrijašević, M. (2000). *Rekreacijom do zdravlja i ljepote*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu
2. Javna ustanova Park prirode Lonjsko Polje (2000): *Master plan turizma – Regionalni koncept za Lonjsko polje – Posavina, bilaten parka prirode*
3. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, (2010): *Prostorni plan Parka prirode Lonjsko polje*. Sisak
4. Sisačko-moslavačke županije. *Strategija razvoja turizma Sisačko- moslavačke županije 2007. – 2013*. Sisak: Sisačko- moslavačka županija
5. Sisačko-moslavačka županija (2012). *Marketing plan područja Parka prirode Lonjsko polje za razdoblje od 2013. do 2020. godine*. Sisak: Sisačko- moslavačka županija
6. Sisačko-moslavačka županija (2012). *Plan promocije Područja Parka prirode Lonjsko polje za razdoblje od 2013. do 2020. Godine*. Sisak: Sisačko-moslavačka županija
7. Trkulja Petković, D., Gobec, D. (2004). *Planinarstvo i turizam*. U: M. Bartoluci (ur.) *Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog skupa «Menedžment u sportu i turizmu»*, Zagreb, 20.-21.02.2004. (str. 329-334). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
8. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr (31.06.2014. - 01.09.2014.)
9. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, www.mzoip.hr (31.06.2014 – 01.09.2014.)
10. Sisačko-moslavačka županija, www.smz.hr (31.06.2014 – 01.09.2014.)
11. Službene stranice Parka prirode Lonjsko polje, www.pp-lonjsko-polje.hr (31.06.2014. – 01.09.2014)

ILUSTRACIJE

SLIKE:

Slika 1. Park prirode Lonjsko polje.....	4
Slika 2. Drvene kuće u parku prirode Lonjsko polje.....	5
Slika 3. Marsilea quadriofolia (raznorotka)	6
Slika 4. Žličarka (Platalea leucorodia).....	7
Slika 5. Bijele rode u selu Čigoć	8
Slika 6. Divlja patka (Aras platyrhynchos)	9
Slika 7. Patka njorka (Aythya nyroca)	10
Slika 8. Bijela roda (Ciconia ciconia) radi gnijezdo	11
Slika 9. Gaka (Nycticorax nycticorax)	11
Slika 10. Atletski klub "Marathon"	18
Slika 11. Staza Posavca	20
Slika 12. Slavonsko- podolskog goveda (podolac)	21
Slika 13. Promatranje žličarki	21
Slika 14. Staza Graničara	22
Slika 15. Promatračnica za ptice (1.).....	22
Slika 16. Promatračnica za ptice (2.).....	23
Slika 17. Tenina staza.....	24
Slika 18. Pješačka staza "Put starog hrasta"	25
Slika 19. Put starog hrasta kada nije poplavljen.....	26
Slika 20. Put stari hrast vodi kroz zelene pašnjake	26
Slika 21. Odmor stoke na pašnjacima	27
Slika 22. Biciklistički vodič	28
Slika 23. Karta biciklističkih ruta u Parku prirode Lonjsko polje.....	28
Slika 24. Posavska ruta Ž-3209.....	30
Slika 25. Posavska ruta vodi kroz europsko selo roda Čigoć.....	30
Slika 26. Biciklisti u europskom selu roda Čigoć	31
Slika 27. Okrijepa u domaćinstvu obitelji Nekić u Lonji.....	31
Slika 28. Put kroz Krapje	32

Slika 29. Biciklistička ruta Ž- 3249	33
Slika 30. Biciklistička ruta D- 224	34
Slika 31. Konjogojska izložba u Sunji	34
Slika 32. Ukrcavanje na skelu	35
Slika 33. Vožnja skelom.....	36
Slika 34. Vožnja Sunjskim Selištem	36
Slika 35. Selo graditeljske baštine Krapje.....	37
Slika 36. Vožnja Krapjem	38
Slika 37. Panoramski pogled na široka prostranstva Lonjskog polja.....	39
Slika 38. Kapelica Sv. Fabijana i Sebastijana	39
Slika 39. Put makadamom od Trebeža do Kraljeve Velike	40
Slika 40. Put preko mosta autoceste A3	41
Slika 41. Edukativno- turistička skela "VODOMAR"	42
Slika 42. Pristanište u Drenovom boku	42
Slika 43. Vožnja brodom.....	43
Slika 44. Kanuing na riječici Veliki Strug	44
Slika 45. Promatranje ptica u Lonjskom polju	45
Slika 46. Europski dan promatranja ptica	46
Slika 47. Prebrojavanje ptica.....	46
Slika 48. Žličarka (Platalea leucorodia)	48
Slika 49. Posavski konj	49
Slika 50. Konji na ispaši.....	50
Slika 51. Kampiranje u Lonjskom polju	51
Slika 52. Jutro u kampu Čigoć	51
Slika 53. Štuka ulovljena na Starom Strugu duboko u šumama Lonjskog polja	52
Slika 54. Hiking.....	54
Slika 55. Brdo Djed.....	56
Slika 56 . Vožnja kočijom po Parku prirode Lonjsko polje	58
Slika 57. Učenici Osnovne škole "Fran Koncelak" iz Drnja na izletu u Park prirode Lonjsko polje	58